

„Je sice krize, ale proto snad přestaneme chránit naše životní prostředí?“

položil řečnickou otázku v rámci rozhovoru pro časopis All for Power Stanislav Kolář, výkonný ředitel Carbon Redux, která v listopadu vyhrála mezinárodní veřejnou soutěž, vyhlášenou Slovenským ministerstvem životního prostředí na poradenské služby při prodeji 27 milionů státních emisních povolenek AAU.

Stanislav Kolář vystudoval v roce 1988 ekonomii na Georgetown University v USA. Je poradcem Evropské komise při definování spolupráce mezi EU a Čínou, Ruskem, Ukrajinou a jinými zeměmi v oblasti klimatických změn a je na seznamu poradců Evropské Investiční banky v oblasti projektů OZE a projektů na snižování emisí skleníkových plynů. Je spoluautorem studií, které Evropská komise použila při psaní směrnice o obchodování s emisemi CO₂. Pomáhal při zavádění EU ETS v nových zemích EU. Spoluzaložil a řídil uhlíkový fond v objemu 40 miliard euro.

Pojďme si připomenout, co jsou to vlastně AAU jednotky a k čemu slouží?

Každá země, která má závazek snížit nebo omezit růst emisí v Kjótském protokolu (je jich zatím 38) dostala v úrovni svého závazku tzv. Assigned Amount Units, čili jednotky přiznaného množství. Pokud země vypustila v roce 1990 jeden milion tun skleníkových plynů a dala si závazek snížit v letech 2008 až 2012 emise o 8 % oproti roku 1990, stejně jako např. Česko a Slovenská republika, tak dostane AAU v následujícím množství: 1 000 000 - 8% = 920 000. Tedy 920 000 x 5, protože se jedná o pětileté období, což se rovná 4 600 000. To znamená, že tato země

má alokováno 4 600 000 AAU. Pokud skutečné emise v letech 2008 až 2012 budou nižší než toto množství, může tento přebytek prodat.

Za skleníkový plyn se, předpokládám, nepovažuje pouze CO₂?

Samozřejmě, jde dále o pětici dalších skleníkových plynů: CH₄, N₂O, HFC, PFC, SF₆, ale vše se počítá v CO₂ ekvivalentu.

Trh pro AAU je velmi specifický, protože jedinými kupujícími jsou státy, které chtějí plnit svůj závazek z Kjótského protokolu a japonské firmy, které díky dobrovolnému programu mají závazky snížit emise, a protože se dohodli se svou vládou dobrovolně. Japonská vláda jim umožnila použít k plnění závazku nejenom povolenky typu CER a ERU, ale také AAU. Naproti tomu evropské podniky mohou používat pouze EUA, CER a ERU.

Kolik metanu vzniká v rámci těžby a distribuce zemního plynu? Je vztah k těžbařským společnostem stejný jako např. k majitelům tepláren?

Nelze všechny zdroje emisí regulovat stejným způsobem. Emise metanu nejsou a v nejbližší době ani nebudou regulovány v rámci EU ETS. Emise metanu při těžbě a distribuci zemního plynu jsou velké, ale v případě těch největších těžařů na světě (těch ruských) jsou přesná čísla ohledně úniků metanu jen zbožným přáním. Přístup musí být v těchto případech individuální. Existuje ale několik projektů JI v rámci Kjótského protokolu, kdy v Rusku „záplatují“ distribuční a tranzitní potrubí plynu a získávají tím povolenky ERU, které podniky v EU uplatňují v rámci EU ETS.

Jakým způsobem se skutečné množství vypuštěných emisí měřilo, resp. certifikovalo?

IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change, vydává autoritativní zprávy ohledně vědeckých poznatků o klimatu a také vydává metodiku, podle které státy počítají své emise všech skleníkových plynů. Právě nedávné vyřazení Rumunska a Ukrajiny z obchodování s emisemi bylo jen a pouze o tom, že tyto státy nedodrželi metodiku výpočtů emisí a transparentnost dat a postupů. Emisní inventář každé země je periodicky prověřen vědeckým panelem expertů.

Vy, předpokládám, věříte v to, že člověk může za klimatické změny planety?

Nejde o náboženství ani o víru. Vrátil se ještě k IPCC... Je to sdružení vědců pod záštitou OSN a Světové meteorologické organizace. K práci IPCC přispívá tisíce klimatologů a jim podobných

vědců z celého světa. Chtěl bych poznamenat, že IPCC žádného z nich za tuto práci neplatí. Panel má tři pracovní skupiny. Ta první zkoumá, jestli a jak dochází ke klimatickým změnám. Skupina dospěla k závěru, že dochází a že za to s největší pravděpodobností (hraničící s jistotou) může činnost člověka, tj. hlavně vypouštění skleníkových plynů do atmosféry. Jeden ze dvou spolupředsedů této pracovní skupiny je Číňan. Mnoho členů-vědců je ze země, které v reálné politice dělají vše proti jakýmkoliv závazkům na snižování emisí skleníkových plynů, stejně jako v současnosti právě např. Čína.

Mnoho vědců je ale proti tomuto přesvědčení.

Protože klimatolog nejsem, jsem odkázán na práci vědců v této problematice. Podle mého názoru není nic autoritativnějšího, než IPCC. Domněnka o tom, že druhá skupina vědců, která vliv člověka na klima popírá, je stejně autoritativní, početná a vědecká je podle mě nesmysl. Konspirativní teorie, že tisíce vědců falšuje data a závěry studií, aby potvrdili vliv člověka na klima a vysloužili si granty na studia je absurdní. Pokud v tak velké vědecké komunitě dojde k nevědeckým postupům nebo falšování, jistě se na to dříve nebo později přijde, což se jednou již stalo. Jestli vědci-klimatologovi půjde jen o peníze, zcela určitě si vydělá mnohonásobně více, pokud „přejde na druhou stranu“ tj. začne popírat vliv člověka na klima nebo klimatické změny úplně. Právě na této druhé, neskutecné méně početné straně, čeká na „vědec-klimatologa-popírače“ miliony od uhelných, ropných nebo saúdskoarabských lobby.

Drtivá většina vědců se asi shodne, že se planeta ohřívá, ale asi již méně z nich, že za to může především člověk...

Ta nejistota je podle mě ještě trochu jinde. Víme s jistotou, že zemské klima se ohřívá, víme téměř s jistotou, že je to hlavně kvůli spalování fosilních paliv, ale pouze odhadujeme (i když vědecky a erudovaně), že snížením emisí ze současné úrovně a stabilizací skleníkových plynů v atmosféře dosáhneme jen mírného oteplení, které sice bude znamenat klimatické změny, ale které lidstvo může přežít. Toto je ta jediná neznámá, kde se skuteční vědci, ekonomové a politici dohadují. Popírat klimatické změny nebo o vliv člověka na ně mi připomíná snahu katolické inkvizice vymýt rozum a vědu během doby osvětlení.

Nestálo by za to spíše náklady na snížení vlivu člověka na oteplování věnovat na adaptaci na

změny klimatu? Není přece jisté, že i přes ty náklady na snížení emisí to zvýšení teplot bude skutečně jen mírné a ne větší, které ohrozí život člověka, jak ho známe.

Přesně. Tady rozumím oběma stranám, protože nikdy s jistotou nemůže říci, že je to tak nebo onak. Ale osobně se kloním k většinovému názoru, že pokud je nějaká skutečnost následkem příčiny, tak je nejdříve nutné tu příčinu odstranit, tzn. stabilizovat podíl skleníkových plynů v atmosféře na úrovni, při které složité modely předpovídají jen „mírné“ zvýšení teplot. Vše ostatní je podle mého názoru nebezpečné experimentování s atmosférou země.

Každopádně je asi také mimo jakoukoliv vědeckou debatu skutečnost, že pokud emise snižovat nebudeme a realizuje se scénář „business as usual“, čekají zeměkouli takové změny klimatu, které velmi ztíží nebo dokonce vyloučí způsob života, jak ho známe na mnoha místech planety. Například zvýšení hladiny oceánů přímo ohrožuje celé národy v tichomoří, stejně jako obyvatelé velkoměst u pobřeží. Mimochodem, první, kdo bral katastrofické scénáře ohledně změn klimatu vážně, bylo Holandsko, které z části leží několik metrů pod hladinou moře a všechny světové zajišťovny, tj. pojišťovny pojištěn. Dovedete si představit, že když polovina lidstva žije v dohledu nějakého moře nebo oceánu, kolik je tam asi pojištěného majetku.

Nemíchá se Kjótský závazek se systémem Evropské unie - ETS?

Naopak, ETS je vlastně nástroj EU jak plnit Kjóto méně nákladným způsobem, než by se závazek

dal splnit bez ETS. Problémem je, že Kjóto končí v roce 2012, ale systém ETS pokračuje až do 2020. Evropa tedy bude muset přesvědčit státy, aby v budoucnosti něco nahradilo Kjótský protokol. Lze říct, že všechny důležité země souhlasí, že „něco“ by mělo nahradit Kjóto, ale rozdílů zůstávají v míře závazků, které jednotlivé země na sebe chtějí nebo nechtějí vzít.

Věřím, že do 2017 bude Kjóto nahrazeno novým mezinárodním instrumentem, který zohlední i rostoucí bohatství Číny, Indie a jiných zemí, které ne sebe vezmou závazek snižování emisí, řekněme od roku 2020.

Evropa již deklarovala, že bude dál snižovat emise bez ohledu na mezinárodní vyjednávání. Vyjednávací pozice EU je tedy velmi špatná, protože EU vlastně již nemá co dát na stůl, kromě peněz... Evropa a ostatní vyspělé země se již zavázali naplnit klimatický adaptační fond do výše \$100 miliard pro rozvojové země. A ty rozvojové země budou nepochybně chtít více peněz, pokud bude vyspělý svět trvat na jejich budoucím omezení emisí. Naproti tomu všichni ostatní budou brát svůj potenciální závazek snížit emise jako součást vyjednávací taktiky.

V tiskové zprávě se píše, že Slovensko má nyní k dispozici 27 milionů AAU. Jaké byly celkové přebytky Slovenska?

Přibližně 80 milionů.

Kolik AAU měla k dispozici ČR a kolik se prodalo?

Česká republika měla hodně přes 100 milionů,

z toho se 90 milionů již prodalo, tj. asi 40% z celosvětového množství. Což zasluhuje minimálně gratulaci Petru Kalašovi, Martinu Bursíkovi, Petru Štěpánkovi a pár dalším.

40 %? To znamená, že jsme měli největší přebytky, nebo se ostatní země teprve k prodeji svých AAU chystají? Kolik AAU je vlastně k dispozici celosvětově?

Přebytky má celá střední a východní Evropa. Včetně Ruska a Ukrajiny je to přes 3 miliardy AAU. Ale Rusko zatím prodávat nezačalo. Ukrajina ano. K dispozici ze zemí, které prodávají je určitě přes miliardu. Reálná poptávka jde do desítek milionů.

Neztrácí státy, které se zavázaly splnit KP, konkurenceschopnost před těmi, které se k procesu snižování emisí nepřidaly? Třeba hutě. Podle některých může časem průmysl z Evropy zcela vymizet a vesele znečišťovat planetu někde jinde.

To je problém, ale jen střednědobý. Pravdou je, že pokud EU zůstane v regulaci emisí CO₂ sama, tak to znevýhodní její podniky a to co říkáte, se nejspíše stane. Proto je důležitá diplomacie a vyjednávání o budoucích závazcích.

Emisí skleníkových plynů je stále více a více, i přes snahy je snižovat. Není to proto, že ti největší producenti se k výzvě nepřipojili? Má to pak vůbec smysl? Kolik procent emisí produkuje státy, které se zapojily do KP?

Byl jsem nedávno v Číně (mimochodem pomocí jim zavádět domácí obchodování s emisemi

Česká republika již prodala AAU za 90 milionů – ilustrační foto

**Vstupujeme do
atomového
segmentu**

REGADA®

Regada Česká, s.r.o.
Kopaninská 109
252 25 Ořech
Praha – západ
Česká republika
Tel: 00420 257 218 292
www.regadaceska.cz

**MORAVIA
SYSTEMS®**

**Dodavatel průmyslových armatur,
potrubí a potrubních dílů pro klasickou
a jadernou energetiku.**

Člen celosvětové sítě autorizovaných servisních
center M.A.R.C. a G.T.C. společnosti Dresser Inc.

DRESSER

Masoneilan

Consolidated

- Regulační ventily Masoneilan®
- Vysokotlaké armatury Persta®
- Pojistné ventily Consolidated®
- Autorizovaný servis průmyslových armatur a pohonů
- Spojovací potrubí

www.interfluid.cz

Moravia Systems a.s., člen skupiny KKCG SE

Kancelář v Hodoníně: Plučárna 1, 695 01 Hodonín, tel. +420 518 344 111, fax +420 518 321 122, info@mtsystems.cz
Kancelář v Praze: Vinohradská 230, 100 00 Praha 10, tel. +420 225 010 456, fax +420 225 010 444, intermos@intermos.cz

CO₂) a soukromě tam říkají, že Čína nemůže dlouhodobě zůstat mimo mezinárodní režim, který bude celosvětově emise snižovat. Oficiálně o tom nechtějí zatím ani slyšet, připravují se totiž k tvrdému jednání a něco za to budou chtít. Bude záležet na šikovnosti diplomacie EU, jak a odkdy bude zbytek svět následovat příklad EU, ale že následovat bude dříve nebo později, o tom jsem přesvědčen. A pokud někdo nebude chtít, tak např. prezident Sarkozy již veřejně pohrozil uhlíkovým clem na výrobky dovezené ze zemí, která emise regulovat nebudou.

Předpokládám, že ČR má kvůli poklesu výroby v devadesátých letech přebytek.

Samozřejmě, ČR a ostatní východoevropské země mají přebytek AAU jenom kvůli poklesu výroby v 90. letech.

EU je těžce bita krizí Eurozóny, není v této době nákup AAU zbytečný luxus?

Kromě USA ještě žádná země nezpochybnila svůj závazek z Kjótského protokolu. Ano, je krize, ale přestaneme kvůli tomu čistit vodu a vypouštět do řek splašky a kanalizaci bez čištění, abychom ušetřili na stočném? Nebo zrušíme požadavek, aby elektrárny odsiřovaly? Elektřina by byla určitě o něco levnější. Většina poptávky po AAU je stejně z Japonska. Díky Fukušimě větší, než se předpokládalo, protože dva odstavené jaderné zdroje nahrazují plynem a uhlím.

Japonské hospodářství má po ničivém zemětřesení obrovské problémy a přesto chtějí nakupovat AAU? Proč to dělají?

Protože berou své mezinárodní závazky vážně. Dovedete si představit, že by Japonsko nesplnilo Kjótský protokol? Náklady na nákupy povolenek a splnění závazků v Japonsku odhadují na několik miliard USD za celé pětileté období. To je zlomek částky, kterou Japonsko vydává třeba na zahraniční pomoc rozvojovým zemím. Tuto pomoc Japonsko také nezastavilo.

Slováci rozdělili prodej AAU. Část pro Asii a Austrálii a část pro Evropu. Zvolila ČR stejný přístup?

Ne, ČR prodávala všem bez limitů, ale prodala tak 80 až 90% do Japonska.

Jaká je aktuální cena AAU. Kolik mohou země na prodeji AAU vydělat?

Cena AAU se pohybuje pod cenou CER. Jak

moc záleží na kvalitě programu, který peníze za AAU investuje do životního prostředí. To je dnes podmínka všech kupujících. Protože Zelená úsporám v ČR je celosvětově hodnocena úplně nejlépe (nebo alespoň kdysi byla), je úspěch ČR v prodeji AAU hlavně dílem bývalého ředitele SFŽP Petra Štěpánka a kolegů, kteří zelenou úsporám vybudovali.

Protože se AAU neobchodují na burzách ani na sekundárním trhu, je cena vždy výsledkem dlouhých jednání, do kterých vstupují i jiné podmínky, než samotná cena. Proto je dost těžké přesněji odhadnout cenu AAU. Proto je pro prodávajícího velmi výhodné mít v týmu zkušený tým, který prodal skoro polovinu AAU na světě. ČR vydělala na prodeji AAU nejvíce na světě. Přes 20 miliard korun.

V jaké výši se pohybuje vaše provize z prodeje?

Máme provizi od půl procenta do 1,5 %.

Někteří chápou obchod s povolenkami jako pouhý byznys pro firmy Vašeho typu? Co si o tom myslíte? Kdo na tom ještě může vydělat, pomíňme samozřejmě to nejdůležitější – lidské zdraví.

Vezměte si akciové trhy, ty také neexistují kvůli makléřům, i když ti na každém obchodu vydělají. Akciové trhy existují proto, aby na nich firmy co nejlevněji a nejefektivněji získaly peníze na svůj rozvoj. Český akciový trh není bohužel v tomto směru moc dobrým příkladem, ale ve světě firmy upisují své akcie neustále, neboť je to často výhodnější, než si půjčovat v bance) Stejný důvod, čili efektivita, je i za vznikem trhu s povolenkami. Je to způsob, jak podniky mohou co nejlevněji snižovat emise.

Uved'te prosím příklad.

Vezměme si příklad dvou elektráren, jediných zdrojů emisí v malé zemi, z nichž každá vypouští jeden milion tun CO₂. Stát řekne, že je potřeba snížit celostátní emise z dvou na jeden milion tun. Elektrárna A je moderní, elektrárna B je zastaralá. Pokud stát řekne, že každá elektrárna musí snížit emise o půl milionu tun, bude to znamenat, že elektrárna A na tom bude o hodně hůř, protože je již moderní a „není kde brát.“ Její náklady na snížení emisí o 50% budou enormní. Naproti tomu náklady elektrárny B budou o dost nižší, protože je pravděpodobné, že investice na snížení emisí se budou hodit vůbec na celkovou modernizaci zdroje. Pokud si to stát uvědomí a řekne, že je mu jedno, kdo sníží emise o kolik,

ale celkově se musí vypustit jen 1 milion tun, tak průměrné náklady budou o mnoho nižší, protože elektrárna B sníží emise o více než půl milionu tun a ten přebytek prodá elektrárně A, která naopak sníží o méně než půl milionu tun. Tak tohle je princip EU ETS. V měřítku, kdy v EU ETS participuje 15 tisíc podniků, tak taková elektrárna A nebude snižovat vůbec, protože na trhu koupí povolenky za daleko menší cenu, než by jí, jako moderní elektrárnu, stála jakákoliv investice na snížení emisí ve vlastním zdroji. Pokud by takto stát řešil například odsíření českých elektráren a tepláren v devadesátých letech, nepochybně by celkové náklady na odsíření byly nižší o miliardy. A pokud by to řešil ve spolupráci s příhraničními oblastmi Polska a Německa, byly by výsledky i náklady ještě lepší. Stát by takto mohl nyní např. řešit problém česko-polského pohraničí na severní Moravě, kde prach a jiné zplodiny ohrožují (a zabíjejí) obyvatele na obou stranách hranice díky emisím z českých i polských zdrojů.

A ta efektivita?

Není to žádný výmysl. V USA již 16. let existuje systém obchodování s povolenkami na emise síry. Pracoval jsem pro americký think-tank, který ten systém pomáhal prosadit a vymyslet. Zahnuje v podstatě všechny uhelné elektrárny v USA. Stát na federální úrovni určil, že emise SO₂ se v USA sníží na polovinu. Když se systém prosazoval, podniky byly samozřejmě proti. Předkládaly katastrofické scénáře, kolik bude stát jedna povolenka a o kolik to zdraží elektřinu. Nejčastěji zmiňovaly, že jedna tuna SO₂ bude stát 2000 dolarů. To byly velmi sofistikované studie, obsáhlé elaboráty od top expertů, ve vši vážnosti předkládané členům kongresu, ministrům, veřejnosti. Avšak skutečné průměrné náklady na povolenku jsou ani ne desetina této částky tj. kolem 200 USD. A emise jsou na poloviční úrovni. Tohle se vymyslelo a prosadilo za vlády republikánů, začalo to již za Reagana, protože je to systém, který je pravicový. Nechává na trhu, jakým způsobem podniky své emise sníží. Na druhou stranu způsob odsíření v ČR byl zcela levicový, protože stát dirigoval každému podniku, každému komínu, jak emise snížit. Samozřejmě ten prvotní podnět, jestli vůbec a o kolik emise snížit, tak ten nesnese měřítko pravicový-levicový, ten musí vycházet z vědeckých poznatků, které pak formují veřejný zájem.

(nt, čes)

